

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De President van de Algemene Rekenkamer
Drs. P.J. Duisenberg
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

Bestuurskern
Concerndirectie Financieel
Economische Zaken

Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/ 134428

Datum **24 APR. 2024**
Betreft Bestuurlijke reactie Verantwoordingsonderzoek 2023,
Infrastructuur en Waterstaat (XII)

Geachte heer Duisenberg,

Uw rapportage Verantwoordingsonderzoek begrotingshoofdstuk XII 2023 is door ons in goede orde ontvangen. In uw rapport doet u verslag van de resultaten van het onderzoek naar de verantwoording over begrotingshoofdstuk XII van de Rijksbegroting 2023.

Mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) ga ik hierbij in op uw conclusies en aanbevelingen voor de onderwerpen bedrijfsvoering en beleid.

Bedrijfsvoering

Uw conclusies met betrekking tot de bedrijfsvoering worden door ons gedeeld. U rapporteert dat het Ministerie van IenW er ook dit jaar in geslaagd is om binnen de rapporteringstoelanties op begrotingshoofdstukniveau te blijven. Op artikelniveau vinden er dit jaar geen overschrijdingen plaats als gevolg van ontoereikende prestatieverklaringen. Ik ben verheugd over de stappen die ook dit jaar weer zijn gezet. De tolerantiegrens-overschrijding voor de samenvattende verantwoordingsstaat voor agentschappen wordt vooral veroorzaakt door zogenoemde "overbruggings-overeenkomsten" bij Rijkswaterstaat voor het beheer en onderhoud van de infrastructuur. Oorzaak was vertraging in de ontwikkeling en de introductie van nieuwe onderhouds-contractvormen, waarop inmiddels verbeteractie is ingezet.

De vooruitgang op het gebied van informatiebeveiliging en verplichtingenbeheer is voldoende om de onvolkomenheid als afgerond te beschouwen. Het ministerie zal doorgaan met verdere versterking op deze gebieden. Ik herken uw aanbeveling met betrekking tot informatiebeveiliging voor de implementatie van de NIS2 en zal hieraan invulling geven.

De effecten van de verbetermaatregelen, op het gebied van een geborgd inkoopproces en prestatieverklaren zijn bij zowel Rijkswaterstaat als de Bestuurskern zichtbaar geworden. Het inkoopbeheer verbetert onder andere blijkend uit de KPI's op de keycontrols van het inkoopproces. U geeft terecht aan dat blijvende aandacht nodig is voor het implementeren en borgen van de vastgestelde verbetermaatregelen. Ik ben mij daarvan bewust en neem actie op eenduidige en goed raadpleegbare kaderstelling, de inkoopmonitoring, de

monitoring van het prestatieverklaren, kennis en opleiding voor een brede doelgroep en adequate ondersteuning van het primaire proces met passende ICT-ondersteuning.

Bestuurskern
Concerndirectie Financieel
Economische Zaken

Rijkswaterstaat en marktpartijen werken samen aan diverse nieuwe vormen van aanbesteden en contracteren. Dit vraagt van alle partijen het nodige aangaande de risicoverdeling en beheersing van de contracten en werkt dus door in de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemers. Ik zal hierbij nadrukkelijk de kansen en de risico's van deze nieuwe manieren van aanpak in het oog houden.

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/123324

Ik ben blij met uw conclusie dat RWS met meerdere innovaties, waaronder het inzetten van algoritmen, het gebruik van het nationale hoofdwegen-infrastructuur steeds veiliger maakt. Dit is één van de speerpunten van het beleid. De bevindingen op het algoritme "slimme inzet wegininspecteurs" worden ook herkend. RWS heeft de bevindingen op de privacy-elementen met de DPIA aangepakt en is inmiddels nagenoeg afgerond. Hieruit komen geen aanvullende risico's naar voren. De monitoringsfunctie wordt momenteel verder ontwikkeld om de transparantie en betrouwbaarheid van algoritmes beter te waarborgen.

Beleidsonderzoek 'Zicht op de beperkingen door Instandhouding infrastructuur'

Uw casus 'Zicht op beperkingen door instandhouding infrastructuur' onderstreept het belang van investeren in de instandhouding van onze Rijksinfrastructuur. U schetst terecht het risico dat een tekort aan geld in combinatie met de grote instandhoudingsopgave zou kunnen leiden tot achterstanden, met overlast voor de weggebruikers en spoorreizigers tot gevolg. Dat is een situatie die ik absoluut wil voorkomen en daar zet ik mij voor in. Tegelijkertijd is mijn financiële armslag niet oneindig en ben ik genoodzaakt om keuzes te maken. Ik wil mijn keuzes uiteraard maken op basis van goede, betrouwbare informatie. Rijkswaterstaat en ProRail beschikken over dergelijke informatie die tot op heden al gebruikt is in de keuzes voor het toekennen van beschikbare instandhoudingsbudgetten. Uw onderzoek beschrijft de toenemende noodzaak om informatievoorziening over beperkingen te verbeteren en te gebruiken bij keuzes in de programmering. Uw conclusies over Rijkswaterstaat en ProRail verschillen van elkaar. Daarom reageer ik hier afzonderlijk op.

RWS

RWS staat voor de grootste instandhoudingsopgave ooit. Die zal ook zeker tot hinder leiden bij weggebruikers. Het is dan ook terecht dat u aandacht vraagt voor de sturing hierop. Deze kabinetsperiode zijn dan ook veel maatregelen genomen om de groeiende instandhoudingsopgave te beheersen. Bij brief van 17 maart 2023 (Kamerstukken 29385, nr. 119) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanpak van de instandhoudingsopgave en de uitgangspunten voor een basiskwaliteitsniveau.

Met de extra gelden vanuit het Coalitieakkoord en de schuif van aanleg naar instandhouding (zowel budget als personeel) groeit het beschikbare budget voor Instandhouding de komende jaren naar circa € 3 miljard per jaar. Ook zijn er veel verbeteracties ingezet, zoals het ontwikkelplan Assetmanagement 2.0, die erop zijn gericht het assetmanagement verder te professionaliseren en het zicht op de staat van het areaal te verbeteren. Hierdoor neemt de onzekerheid in de budgetbehoefte af. Met name de prognoses van de budgetbehoefte op Vernieuwen kennen nog onzekerheden en konden nog niet eenduidig aan de Rekenkamer beschikbaar gesteld worden. Deze budgetbehoefte is extern gevalideerd en wordt binnenkort aan de Tweede Kamer gezonden.

Natuurlijk moet het productievolume worden verhoogd zodat de extra beschikbaar gestelde budgetten ook daadwerkelijk worden uitgegeven aan de noodzakelijke

instandhoudingsmaatregelen. Om dit te bereiken is IenW met ingang van dit jaar gaan werken met een meerjarige opdracht aan RWS voor de gehele instandhouding, zodat een stabiel productievolume kan worden opgezet waar RWS en de markt zich op kunnen organiseren. Het productievolume zal daarmee naar verwachting toenemen tot € 3,0 miljard in 2030.

Bestuurskern
Concerntdirectie Financieel
Economische Zaken

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/123324

Over de efficiënte inzet van middelen zijn door RWS en DGMO afgelopen jaren Service Level Agreements afgesproken (SLA), waarin prestatieafspraken zijn gemaakt. IenW wordt halfjaarlijks geïnformeerd over de scores op deze prestatieafspraken. Daaronder valt ook de score op de prestatieafspraken "files als gevolg van werkzaamheden door RWS (Minder Hinder PIN)". De informatie-systemen van RWS zijn erop ingericht om aan deze prestatieafspraken invulling te geven. Daarnaast wordt bij de efficiënte inzet van middelen expliciet geprioriteerd op veiligheid, leefbaarheid, bereikbaarheid, hinder, maar ook maakbaarheid.

Ik erken dat een verbeterd beeld van de beperkingen, zoals u aanbeveelt, nodig is voor meer inzicht in de staat van het areaal.

Sinds 2021 rapporteert RWS in de "Staat van de Infrastructuur RWS" al over een deel van de beperkingen, namelijk op bruggen. Aanvullend zal worden bekeken of deze centraal kunnen worden geregistreerd en uitgebreid naar andere assets van het areaal.

Daarnaast wordt in lijn met uw 2e aanbeveling, het kader van het verbeterprogramma assetmanagement 2.0, verder gewerkt aan de ontwikkeling van indicatoren die inzicht geven in de Technische Staat van het areaal. Hoe slechter deze staat van het areaal, hoe groter de kans op storingen en beperkingen. Ook de prestatieafspraken op hinder (Hinder PIN) zullen nader uitgewerkt worden ter invulling van het basiskwaliteitsniveau.

ProRail

U beoordeelt het inzicht in het spoorwegennet als toereikend. Daar ben ik blij mee. U oordeelt dat IenW voldoende weet over beperkingen als gevolg van instandhouding op het spoorwegennet. Uw eerste aanbeveling ziet op het verbeteren van inzicht in trends bij het optreden van beperkingen om efficiënte keuzes te maken over de inzet van beschikbare budgetten. U concludeert ook dat ProRail dat inzicht kan bieden. Van infrastructuurbeheerder ProRail kan ik verwachten dat zij trends bij het optreden van beperkingen tijdig signaleert en dit meeneemt bij het plannen van instandhoudingswerkzaamheden. Uw tweede aanbeveling heeft betrekking op het formuleren van prestatie-indicatoren die informatie geven over de gevolgen van de instandhoudingsopgave voor de beschikbaarheid van het spoor.

De door u gevraagde indicator is voor spoor al deels beschikbaar in de vorm van de prestatie-indicator impactvolle verstoringen op de infra. Aanvullend daarop ontvangt IenW jaarlijks een rapportage 'impactvolle verstoringen' waarin ProRail (en NS) inzicht geeft in ontwikkelingen ten aanzien van oorzaak, duur en afhandeling van grootschalige verstoringen. Daarnaast is geplande hinder verwerkt in de reisinformatie, hiermee worden gebruikers van het spoor over de hinder geïnformeerd. Ik ben van mening dat de prestatie-indicator en rapportage impactvolle verstoringen, de reisinformatie en de staat van de infrarapportage samen met de langjarige budgetbehoefte voor onderhoud IenW voldoende informatie bieden om de benodigde keuzes te maken in relatie tot instandhouding.

Beleidsonderzoek 'Gebruik van secundaire bouwstoffen in en op de bodem'

Uw bevindingen worden herkend over de beleidsstatus over het gebruik van secundaire bouwstoffen in en op de bodem. U dringt erop aan om maatregelen te treffen die hoogwaardig hergebruik van (secundaire) bouwstoffen én de bescherming van de bodem garanderen. De staatssecretaris onderstreept deze noodzaak en dit heeft reeds haar expliciete aandacht. Voor de korte en lange

termijn zijn daarom verschillende acties in gang gezet. Een deel daarvan is ook al gerealiseerd.

Bestuurskern
Concendirectie Financieel
Economische Zaken

U stelt vast dat de informatiepositie van de staatssecretaris ten aanzien van AEC-bodemmassen en staalslakken niet voldoet bij toepassing en bij hergebruik van reeds toegepaste secundaire bouwstoffen en de effecten daarvan. Om dit te verbeteren bestaat per 1 januari van dit jaar een informatieplicht bij het toepassen van de secundaire bouwstoffen bodemas en immobilisaten en is toegezegd aan de Kamer ook een informatieplicht in te stellen voor staalslakken. Daarnaast is de ambitie om toe te werken naar een landelijke registratieplicht en wordt bekeken hoe dit te realiseren is zodat ook voor de toekomst toepassingslocaties herleidbaar zijn.

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/ 123324

U concludeert verder dat de huidige praktijk van het toepassen van secundaire bouwstoffen leidt tot verontreinigingen in de bodem. Ook IenW heeft de afgelopen jaren de gevolgen gezien van waar het niet goed is gegaan en daarom is in 2022 het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) gevraagd om een meerjarig onderzoek naar de risico's van het toepassen van secundaire bouwstoffen. Op basis van dit onderzoek en de signalen die zijn ontvangen van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en de omgevingsdiensten wordt nog dit jaar uitsluitel gegeven over de knelpunten die zich voordoen in de praktijk bij het toepassen van secundaire bouwstoffen en kan IenW inzicht geven in te nemen maatregelen. Het gaat daarbij om het stellen van aanvullende voorwaarden bij toepassing en aanscherping van normen. Dit wordt gedaan in het kader van een herijking van de bodemregelgeving.

Vooruitlopend op het lopende traject heeft de circulaire staalslakken een update gekregen, zodat deze beter aansluit op de Omgevingswet. Deze circulaire geeft duidelijkheid voor gebruiker, producent en bevoegd gezag over waar rekening mee moet worden gehouden om staalslakken op een verantwoorde manier toe te passen. Ook andere recente maatregelen dragen bij aan een verantwoorde productie en toepassing van (secundaire) bouwstoffen, zoals staalslakken en AEC bodemas. Degene die (secundaire) bouwstoffen wil toepassen, moet erop kunnen vertrouwen dat een partij (secundaire) bouwstoffen voldoet aan de milieukwaliteitseisen uit de bodemregelgeving. Hiervoor moet de producent van die (secundaire) bouwstoffen een milieuverklaring bodemkwaliteit afgeven. In de Regeling Bodemkwaliteit 2022 is bepaald dat in de milieuverklaring bodemkwaliteit voorwaarden en beperkingen moeten worden vermeld die door de toepasser in acht moeten worden genomen ter bescherming van het milieu. Deze eisen gelden sinds 1 januari 2024. In het publiek private stelsel van kwaliteitsborging in het bodembeheer (Kwalibo) worden kwaliteitseisen gesteld aan de productie van deze (secundaire) bouwstoffen. Zoals aangegeven in uw bevindingen is begin 2022 gestart met het doorvoeren van maatregelen om dit Kwalibo stelsel te versterken en komt dit programma dit jaar tot afronding.¹

Tot slot onderschrijf ik het grote belang dat de Rekenkamer hecht aan goed toezicht op de gestelde regels. Ik herken de problemen die de Rekenkamer in de uitvoering van het toezicht schetst, met name ten aanzien van positie van de Omgevingsdiensten in het VTH-stelsel en de tekortschietende informatiepositie van toezichthouders. Ten aanzien van de informatie-uitwisseling tussen publieke en private toezichthouders worden diverse verbetermaatregelen genomen, zoals

¹ In de verzamelbrieven bodem en ondergrond wordt de Tweede Kamer periodiek geïnformeerd over de voortgang.

het verbeteren van de kwaliteit van de data uit bronsystemen die via Inspectieview kunnen worden geraadpleegd. In het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (IBP VTH) dat 1 oktober dit jaar wordt afgerond, wordt gewerkt aan de opvolging van de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen waaronder de kennisinfrastructuur, informatievoorziening en het verkrijgen van voldoende capaciteit bij de omgevingsdiensten. Daarnaast heeft de Staatssecretaris onlangs aan de Kamer laten weten dat zij, om haar verantwoordelijkheid voor het VTH-stelsel waar te kunnen maken, de regelgeving ten aanzien van de sturingsmogelijkheden op doelmatigheid en kwaliteit van de uitvoering van de VTH-basistaken zal aanpassen. Dit is aanleiding om te starten met de voorbereiding van een wetswijziging waarmee de stelselverantwoordelijkheid concreet verder geïnstrumenteerd wordt. Onder het VTH-stelsel behoort ook het toezicht op het toepassen van secundaire bouwstoffen.

Bestuurskern
Concerndirectie Financieel
Economische Zaken

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/123324

De lopende acties en trajecten zullen naar verwachting bijdragen aan een verbeterd inzicht in de toepassing van secundaire bouwstoffen en de versterking van kaders voor bodembescherming op de lange termijn. Uw analyse ondersteunt de noodzaak en urgentie van de voorgestelde stappen.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

Mark Harbers